

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 37.

V Ljubljani, v soboto 12. septembra 1903.

Letnik VIII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K. za četrt leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo: rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani Stari trg števil. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Govor

ob proslavi Jurij baron Vegovega spomina v Moravčah dne 6. septembra 1903.

„Čujte bor vojaške roje!
Krogla žvižga, boben poje,
Grad vali se v sip in prah,
Vragu pekel se zabliska,
En junak za njimi pritiska,
Udri, udri mah na mah!
Kjer zadene, iskra šine,
Šest jih pade, kjer porine,
Kdo je mar?
Ta pogumen korenine
Je slovenski oratar!“

Milostne baronese! Visokorodni gospod poslanec! Slavna gospoda! Častiti gostje! Te krepke in navduševalne besede moravškega rojaka - pesnika Iv. Koseskega, gotovi v polni meri veljajo njemu, katerega slaven spomin proslavljat ste prišli danes v prijazne Moravče. Zato bodite vsi pristrčno pozdravljeni!

„Kdo je mar?
Ta pogumen korenine
Je slovenski oratar!“

On je bil sin priprostega kmetovalca Vehovca iz Zagorice pri sv. Križu, in tega sina sedaj svet časti kot slavnega učenjaka - matematika in Avstrijanci, posebej pa še mi njegovi ožji rojaki Slovenci pa kot pogumnega junaka iz turških in francoskih bojev: To je podpolkovnik Jurij baron Vega.

Da združimo ob proslavi stoletnega spomina „utile cum dulce“ koristno s prijetnim, in da se bolj navdušimo za skoro že pozabljenega našega rojaka, zato vam podajam nekoliko črtic iz njegovega življenja.

Komu ni znano, koliko je trpela Avstrija skozi 400 let vsled napadov divjih in krvoločnih Turčinov, ko so si ti l. 1453. osvojili mogočni Carigrad in ga izbrali turški sultani za stolno mesto, odkoder naj bi polmesec zasvetil čez Avstrijo in vso Evropo in zatemnil krščansko

omiko? V vseh teh bojih pa smo bili mi Jugoslovani obmejna straža. Koliko onemoglih starčkov in žen in otrok so ti divjaki neusmiljeno pomorili, koliko deklet oskrunili in mladine v strašno sužnost odpeljali; koliko mladeničev in mož je padlo v teh krvavih bojih! Toda ta doba se po pravici lahko imenuje junška doba Avstrije, ker ta je ščitila Evropo; junška doba posebno za nas Jugoslovane!

Omenim le mimogrede slavnih zmag nad Turčini pred Dunajem 1529. l. (Sultan Soliman s 100.000 možmi) in l. 1683., ko je poljski kralj Ivan Sobieski rešil Avstrijo pogina, ker je poginjal v beč Kara Mustafa z 250.000 možmi. Omenjam slavnega junaka Nikolaja Jurčiča, ki je leta 1532. branil mesto Güns na Ogerskem do zadnjega moža. Omenim slavnega junaka bana hrvaškega, Nikolaja Zrinskega, ki je leta 1566. branil Siget z 20.000 hrvaškimi junaki zoper istega Solimana z 100.000 Mohamedanci. Oba junaka sta se z vsemi bojovníki žrtvovala za vero in domovino. Padel pa je tudi najbolj mogočni in krvoločni sultan Soliman. In te junake hrvaške prištevajo pristranski pisatelji Ogrom, tistim Madjarom, ki so kot bratje Turčinov v turških bojih igrali veleizdajsko ulogo zoper Avstrijo, kakor delajo tudi še sedaj.

Največ krvi se je prelilo pri Belemgradu, ki je bil takorekoč ključ v naše cesarstvo. Junaka Belegagrada sta princ Eugen in 72letni general Laudon, ki je oblegal Beligrad pod cesarjem Jožefom II. 1789. Služil je v mladosti kot častnik pri Trenkovih pandurjih. Toda Beligrad je imel močno obzidje in globoke jarke okrog sebe, v sebi pa Turčinov kot listja in trave. Razun tega je ločila Laudonove vojake od Belgrada široka Sava, ki se tam izliva v Donavo. Jedino topničarstvo je moglo doseči kaj uspeha. Toda Sava je bila preširoka, in bombe so padale iz možnarjev v Savo mesto v trdnjavo. Pri tedanjih topničarjih je bil imenovan en od-

delek kor „bombardirjev“, ki so morali biti posebno v računstvu izurjeni, da so znali precej izračunati, koliko smodnika v možnar, kako visoko in daleč se imajo naravnati bombe ali granate.

General Laudon je bil že v skrbeh, ker obleganje ni imelo nobenih vspehov in se mu je godilo, kakor poje narodna pesem:

„Osabni Turk se mu smeji
In Laudonu tak govori:
Al prišel zajcev si lovit,
Al prišel mene si častit?“

Z grofom Koloredom, poveljnikom topničarstva, sam nadzoruje okope in topove. Pri tem nalete v zakopih na nekega stotnika, kako je računal in delal poskuse, da bi bombardirji dosegli vspehov in bombe metali v trdnjavo. In temu stotniku se je na podlagi računov ravno posrečil poskus. Artilerija začne z vso silo delati. Infanterija prekorači med tem skrivaj Savo in poprime s puškami in močna trdnjava se mora na pol razdejana podati.

„Cesarske puške pokajo,
Se turške gospe jokajo,
Cesarski bombe mečejo,
Se Turki z grada vlečejo.“

In stotnik, ki se je v tej vojski tako odlikoval in zato bil precej od generala Lavdona odlikovan, bil je tedaj 35 let stari Jurij Vega, naš rojak, ki je po dovršenih šolah v Ljubljani 1780 prostovoljno stopil k vojakom. Kot izvrsten matematik ali računar postal je kmalu profesor v vojaških šolah in leta 1787. bil je že stotnik.

Komaj je Avstrija ukrotila tako nevarnega sovražnika na jugu, oglasil se je na zahodu drugi v Francozih in Napoleonu, s katerim se je borila 25 let (1780—1814). Avstrijska vojska jo udere 1792 čez Bavarsko proti Franciji. In major Vega se je najpred odlikoval pri osvojenju trdnjave Lauterburg (10. novembra 1793.) Onostran reke Rena so bili Fran-

Krtača za drobtine.

Francoski spisal François Coppée.

Krtača za drobtine je bila, ki je vso to nesrečo prinesla!

Vi jo vendar poznate? Lepa krtačica z belimi ščetinami, s slonokoščnim hrbtom in držalom v podobi srpa ali turške sablje, s katero služkinja ali včasi domača hči po obedu krušne drobtine izpred vsakega gosta pomete.

Ta torej je, ki me je v nesrečo spravila.

Čisto nič nisem mislil, da bi se bil oženil. Z 28. leti, ni res, sem imel še časa dovolj, si vse premisliti? Moj predstojnik, izvrsten človek, mi je dostikrat rekel, če sem se zamudil:

„Na vašem mestu bi se jaz nikdar ne oženil, ne radi tega, ker že živim deset let ločen od žene in sem že tri obravnave imel, ker sem tajil svoje očetovstvo, vam to govorim, toda na vašem mestu bi se jaz nikdar ne oženil!“

Razven tega sem bil tudi popolnoma srečen in sem si svoje življenje krasno uredil.

Tedaj sem bil — kakor sem še zdaj — uradnik v javnem zavodu. 2700 frankov in novoletno darilo je za 28 letnega moža res prav lepo. Urad, v katerem sem bil nastavljen (mrliški in sekcijski urad) in posebno meni oddana razdelitev

raznih mrličev v sekcijske dvorane, ni bila zame nikakor prijetna; cel dan je stalo šest krst pred menoj, na katerem sem pisal „Mrliški urad“. Toda to delo sem opravil v 1—2 urah. Ostali čas sem reševal uganke v „Ilustrovanem svetu“. V tem sem postal zelo izkušen in sem pošiljal rešitve, za kar sem čital z zadoščenjem svoje ime v časniku.

Sploh je bil čas, katerega sem presedel v uradu, žrtev, ki sem jo prinašal vsakdanjemu kruhu. Moje pravo življenje se je začelo ob 4. uri, ko sem si umil roke, obesil delavno suknjo na klin in odšel v spremstvu svoje palice čez Boulevard des Invalides in v Boulevard de Montparnasse v svoje oddaljeno stanovanje.

* * *

V poletnih večerih je bilo krasno. Solnce je obsevalo poševno stara drevesa, ki so jih za časa oblege podrli in jih z neznatnimi platanami nadomestili. Stara drevesa so bile lepe lipe in lepi kostanji. Pred zahodnim kolodvorom sem se navadno ustavil. Natak mi je ohranil stari prostor pri oknu v restavraciji. Jedel sem počasi in se zadovoljil s tem, množico ljudij, ki je vrela iz versailskih vlakov, ogledovati. Zvečer sem izpil na prostem pred kavarno svojo skudelico kave, potem sem odšel navadno domu.

Kdo stanuje zdaj v moji visoki sobi v A . . . ski cesti? Jaz sem imel tam svojo piščalko, pipo, lepo preprogo, lep naslonjač, v katerem sem premišljeval ali čital; v omari sem imel knjige, ki jih znam skoraj na pamet.

Po leti so bile jutranje ure lepe, ko sem napol oblečen kadil prvo pipo. Skozi odprta okna sem videl trate v Luksembourgu, stolpe v Panthéonu in v Val de Grâce, nebo, in lične lastavice so letale vedno pred menoj, kakor bi mi hotele s svojim žvrgolenjem dobro jutro voščiti.

Toda večeri so bili še lepši, ko sem se naslonil skozi okno in gledal zvezde in poslušal Bullierove valčke, ki mi jih je veter donasal.

Le žene je manjkalo. Res, komaj se je videlo krilo v mojem stanovanju, in jaz sem imel tudi dovolj na modistinjah, ki jih čakamo pred prodajalno in jih domu spremljamo, katerih povesti poslušamo z vednim „Ali res!“ „Resnično!“ Toda ravno to je bilo, kar sem v svoji nespameti nekemu kolegu povedal.

Precej mi je rekel:

„Jaz imam nekaj za vas. 30.000 frankov in še pričakovana dedščina. Mati je že z eno nogo v grobu.“

Nisem se mogel odločiti, vedno sem se izgovarjal. Toda kaj je pomagalo? Čez 14 dni

Poročila iz mest in trgov.

Iz Idrije, 6. septembra. „Slov. Narod“ se je ta petek zopet enkrat imenitno razkoračil in posmehljivo svetu naznanil, da se ne bo blagoslovila mestna nižja realka v Idriji. Tako je sklenila namreč obč. zastop v seji dne 31. avgusta. Iz „Sl. Naroda“ tudi zvemo, zakaj je g. župan to predlagal. Dopisnik se namreč čudi, zakaj ni g. Kos predlagal blagoslovljenje, marveč ga je nadomestil g. Knapp. Tudi mi smo se nasmehnilo ko smo to čitali, ker smo videli, kako delajo gg. liberalci. Kar namreč gosp. župan predlaga, to sprejmo takoj njegovi pristaši, da bi kateri iz njih vrste kaj ugovarjal ali kaj posebnega predlagal, ni navada pri naših naprednih mestnih očetih. Zato tako začudenje, ako se oglašajo razni zastopniki naše stranke v mestnem zastopu sami, ne pa da bi izrekli svoje želje le edino po tovarišu g. Kosu.

Pa sklep je storjen, sklep, s katerim žali občinski zastop veliko stranko v Idriji, ki mora tudi plačevati svoje davke in občinske doklade. Odločili so pač zastopniki I. razreda — uradniki — kateri so pri občinskih davkih najmanj prizadeti.

„Sl. Narod“ se roga: Sedem — le sedem glasov je bilo za blagoslovljenje, ne pove pa, da zastopa šest odbornikov v tej sedmoricici tretji razred volilcev, ki plačujejo občinske doklade, odločili so pa uradniki, katerim nihče ne predpisuje občinskih davkov. Ali je umestno, da uradništvo tako žali čut kat. delavstva, s tem se ne bomo prepirali, to so obsodili že ne samo klerikalci, ampak tudi več volilcev napredne stranke, ki kažejo na dejstva, kako so drugod bolj vstrpljivi nasprotniki svojim nesomišljenikom.

Virilist Rinaldo se je tudi izrekel proti blagoslovljenju, češ, da bode najlepši blagoslov za realko, ako bode imela dobre učence in dobre profesorje.

Bodi temu tako ali drugače, Rinaldo v tem oziru ni bil pravičen v svoji besedi. Kakor je bil tukaj nagel v svoji sodbi, tako naj bi tudi povedal, je li tak liberalni zastop tudi blagoslov za občino, kateri izganja požarno brambo, ki deluje bližnjemu v pomoč, iz vsaj nekoliko primernih prostorov, požarno orodje pa spravlja v prostore, kjer mora orodje k večemu segniti? Pove naj gospod Rinaldo, ali je to blagoslov za občino, ako podžupan — kakor se zanesljivo govori — kot načelnik požarne brambe, katero vzdržuje občina, posoja orodje v tujo občino? Tako je storil napredni načelnik, ki je posodil zasebniku na Vipavsko-Goriško prenesljivo brizgalnico, katera je oskrbljena za one hiše po bregih v Idriji, kamor večje brizgalne ni mogoče peljati. Danes naj nastane kak požar v naših bregovih — in brizgalnice nimamo, ker je na Goriškem! Je li gospod načelnik pri izposojilu si izgovoril, da se zopet v Idrijo pripelja morda 10 dni pred kakim požarom? Sedaj, ko čitamo vedno o tolikih požarih in pri taki suši, ko je nevarnost, da celi oddelki mesta pogore, ker nimamo brizgalne doma, da bi jo mogli prinesiti na kraj požara, bi bilo pač bolj umestno vprašati, kak blagoslov donaša našemu mestu tako samovoljno postopanje! Tu primite, gg. socialisti, svojih tovarišev pa ne žalite in prepričanje njih spoštujte! Vedno govorite, da je vera privatna stvar, prav, pustite zasebniku njegovo vero, saj tudi mi vam pustimo zmirom vaše prepričanje in nazore. Hvaležnejše polje v mestno korist imate, ako se potegnete za stvari, katere smo vam v dopisu navedli. V tem si bote stekli zasluge, v zasmehovanju verskih reči pa gotovo ne.

Iz Idrije. Dolgo vrsto let je tukajšnji rudnik vzdrževal lastno godbo. V zadnjem času pa se je vsled nesporazumljenja med godci in rudniškim ravnateljstvom rudniška godba razpustila. Toda za godbo vneti godci so se kmalu zopet zbrali pod vodstvom g. J. Poljanška, kupili so si lastne instrumente, najeli nov prostor za vaje ter se prav pridno vadili. Razna društva so jih rada najemala ob priliki svojih veselje in celo rudniška direkcija jih je na rojstni dan presv. cesarja najela, da ji ni bilo treba kakor na praznik sv. Ahacija zopet iz Ljubljane naročati drage vojaške godbe.

Vidi se torej, da Idrija potrebuje svojo godbo in zato se je sklenilo ustanoviti posebno „Godbeno društvo“, ki naj bi vzdrževalo to godbo. V nedeljo, dne 23. avgusta t. l. je bil ustanovni občni zbor, na katerem so se prebrala in pojasnila društvena pravila ter izvolil odbor. Predsednikom je bil izvoljen g. Ig. Kogej, podpredsednikom g. Jos. Poljanšek, odbornikom gg. J. Markš, I. Kobar, Št. Lapajne in J. Zupančič. Društvo bo imelo delavne in podporne ude. G. dekan Arko je posebno priporočal, naj društvo vedno skrbi za mladi naraščaj, ker le, ako bo imela godba vedno dovolj mladih moči na razpolago, bo lahko dobro vspevala, sicer bode pa kmalu razpadla. Ker pa potrebuje godba tudi denarne podpore, zato je želeli, da bi si društvo pridobilo prav mnogo prijateljev, ki bi mu pristopili kot podporni člani. Upajmo, da se idrijskemu „Godbenemu društvu“ ne bo godilo tako, kakor ljubljanski društveni godbi, ki je vsled pomanjkanja denarnih podpor v vedni nevarnosti, da bo morala prenehati. Ako stori vsak svojo dolžnost in po moči podpira „Godbeno društvo“, potem se ni bati za obstanek idrijske godbe.

Dne 4. oktobra

v Kamnik!

Domače novice.

Pri državnozbornski volitvi v okraju Ljubljanska okolica-Vrhnika-Višnja gora-Velike Lašiče-Litija je zmagal katoliško narodni kandidat dvorni svesnik g. Fran Šuklje, ki je dobil 2492 glasov. Liberalci si niti kandidata niso upali postaviti. Volitev je bila mirna in vendar je dobil katoliško narodni kandidat trikrat več glasov, kakor pri zadnji volitvi liberalni kandidat z vso strastno agitacijo liberalcev. To kaže, kako trdno zaslombo ima mej ljudstvom katoliško narodna stranka.

Vodstvo katoliško narodne stranke imelo je sejo, v kateri je bila soglasno sprejeta naslednja resolucija: „Katol. narodna stranka protestuje proti ukazu vojnega ministra glede pridržanja tretjeletnega moštva čez 1. oktober, ki hudo škoduje prebivalstvu, osobito kmetskemu stanu, zahtevajoč preklic tega ukaza in takojšnje sklicanje državnega zbora v svrhu ureditve te zadeve zakonodavnim putem“. — Podpredsednikom vodstva katoliškonarodne stranke je bil izvoljen državni poslanec dvorni svetnik gospod Fran Šuklje.

Trgovski gremij v Ljubljani in Slovenci.

„Slovenec“ piše: V trgovskem gremiju v Ljubljani imajo Nemci prav po krivici večino. Po zakonu bi morali imeti trgovski pomočniki pri gremiju pomočniški zbor, a o tem ni duha ne sluha. Pravila so se sedaj nekoliko preuredila, a na vsej zadevi sedi magistrat že dva meseca. Svetovali bi g. Šešek, naj zadeve ne reši kar sam na svojo roko in naj prej zasliši tudi interesirane trgovske pomočnike. Čas bi že bil, da bi se zadeva rešila. Ako se postopa pravilno, morajo dobiti Slovenci v gremiju veliko večino. Proč z nemškutarijo iz vseh zastopstev.

Bojkot „Slovenske Matice“. „Sl. Narod“ pravi, da je sinoda sklenila bojkotirati „Slovensko Matico“. Seveda je to čisto navadna laž, a je že tako, „Narod“ skoti laži kakor noben kunec mladičev, in mi smo se tega kunca tako navadili, da se nam že čudno zdi, če kak dan vrže samo po eno mlado laž!

Občni zbor slov. kat. polit. društva za radoliški okraj se je v Srednji vasi v Bohinju sijajno obnesel. Društvo ima nad 800 članov. Politiška vest se silno širi po društvenem delovanju, zlasti pa po našem časopisju po vsem Gorenjskem. Pridite se od drugod sem učiti! Z občnim zborom se je združil polit. shod. Ves Bohinj je poslal svoje najboljše može, ki so z veseljem in vidnim umevanjem poslušali svojega

poslanca Pogačnika, dr. Kreka in druge govornike, ki so pojasnovali naša politiška in gospodarska vprašanja. — Shod ne bode brez vspeha.

Shod v Rovtahn je imel državni poslanec dr. Žitnik. Na shodu so bile sprejete naslednje resolucije: 1. Slovenski poslanci naj glasujejo le za pravično nagodbo z Ogrsko. 2. Trgovinske in carinske pogodbe z unanjimi državami naj varujejo koristi delavskih stanov. 3. Vis. c. kr. vlada naj skrbi, da se kmečkim posestnikom, obrtnikom in trgovcem določa le dejanskim razmeram primerna in pravična osebna dohodarina. 4. Zbrani volivci zahtevajo slovenske ljudske šole v Trstu, slovensko gimnazio v Celju in slovensko vseučilišče v Ljubljani. 5. Zborovalci izražajo svoje simpatije do naroda hrvatskega.

Poročil se je na Dunaju gospod Ledovik Valjavec, c. kr. azistent finančnega ministerstva z gospodično Mici Šisl, učiteljico glasovira.

Iz Idrije se nam piše: 10. t. m. se je zgodila grozna nesreča. 12letni Jernej Bezeljak šel je namreč na žago, ki je last Ivana Grudna v Jeličnem vrhu, po žaganje. Nesrečnež se je pa preveč približal gonilnemu drogu, ki ga je s tako močjo zadel, da se je takoj mrtev zgrudil. Bog bodi milostljiv njegovi duši. — Da si ne bo sl. uradništvo domišljevalo, kako pusta da je Idrija, ali kako da smo utrjeni glede političnih razmer, pošljem Vam tukaj cvet in sad enega in istega drevesa v dokaz, da v klerikalni Idriji vedno „rožce cveto“, ter da se nam že za drugo leto zopet obeta sad, bodisi politični ali nepolitični.

Velika slavnost v spomin slavnega našega rojaka Vege, se je vršila v torek v prijaznih Moravčah. Slavnostni govor, ki seznanja Slovence s tem slavnim našim rojakom, prinašamo v današnji številki.

Nova triglavska pot. Osrednji odbor „Slovenskega planin. društva“ je zgradil v Vratih, ne daleč od Aljaževe kočice, novo pot, ki vodi v 4 urah na Kredarico oziroma k Triglavski koči. Zvedenci hvalijo pot kot najzanimivejšo vseh dosedanjih, ker ji je razgled vedno zanimiv, vedno se menjajoč, hvalijo jo pa tudi kot varno in vsakemu pristopno. Iz Vrat se vpenja mimo Omira navzgor proti Begunjskemu vrhu in konča na tnežiški tik pod Triglavsko kočico. Novo to pot je izročilo S. P. D. v nedeljo 6. t. m. javnosti ob primerni otvoritveni slavnosti, pri kateri se je sklenilo, da se imenuje pot **Tominskova pot**, to v priznanje izrednih zaslug, koje zahvalja osrednji odbor neumornosti svojega podnačelnika, g. odvetnika dr. Fr. Tominska. O priliki otvoritve pota je šlo po novi poti na Triglav 45 turistov, med njimi 8 dam. Navzoč je bil tudi glavni urednik „Obzora“ g. profesor Pasarić.

Vlak povozil je blizu Kamnika neko ženo. Šla je najbrže po proggi in se ni pravočasno ognila. Domačim je popolnoma neznana in ker je na glavi močno poškodovana, tudi ni mogoče natančno spoznati njenega obraza. Stara more biti okrog 40 let, napravljena je v višnjevo obleko in na glavi ima svilen robec. Tudi nekaj denarja je imela pri sebi. Prenesli so jo v mrtvašnico v Podgorju, kjer je bila v četrtek pokopana.

Važno za gostilničarje in krčmarje. Novo naredbo je izdalo ministerstvo, katera bode velikega pomena za gostilničarje in krčmarje, ker po obrtnem redu bodo morali pripadati k obrtnim zadrugam, imeti vajence določeni čas; še le isti bodo smeli pozneje obrt izvrševati, vsem drugim se ne bode več dovoljevalo. Seveda se sedaj obrt izvršujočim ne krati s tem pravica. V drugem oziru jim bode ta naredba zopet veliko koristila, ker se konkurenca zelo omeji. Odločilne bodo zanaprej obrtne zadruge v tej zadevi, ne več toliko občinski zastopi.

Ponesrečena slavnost Südmarke v Slovenjemgradu. Neposredno potem, ko je mestece Slovenjgradec zadela strašna katastrofa po velikanskem požaru, so se nemški srditeži tako spozabili, da so ravno tjakaj sklicali zborovanje proslule in radi svojih ciljev naravnost nemoralne „Südmarke“. A tamošnji nemškutarji

so zmogli toliko moralne — kako bi rekli hitro — no recimo: nonšolance, da so v tem trenutku pozivljali na sovraštvo in boj proti tistim slovenskim sodeželanom, do katerih so se tudi ravnokar obračali za — milodare pogorelcem. To ni bil le višek fanatizma in brezskrbnosti, ampak tudi zločin na istih pogorelcih, njihovih lastnih soobčanah, ki so nujno potrebovali pomoč od — vseh. Na tem izgledu vidimo, kako so nemške stranke podivjale v svojem šovinizmu. V nedeljo se je torej vršilo slavje Südmarkino v Slovenjemgradu. Toda doletela jih je pravična Nemezis, kakor da jih je hotela kaznovati radi njihove podivjanosti. Vsa slavnost je bila prava mizerija. Na predvečer je dospelo z vlakom celih 6 oseb. S prvim vlakom na dan slavnosti je dospelo poleg celjske godbe le nekaj malo oseb, a z drugim — ena! Gospodje slavnostnega odbora v frakih so delali dolge nosove in ž njimi so delali še daljše nosove slovenjegraški gostilničarji! Tudi na zborovanju so tožili in jadikovali in očitali Nemcem, da imajo zaprta srca in zaprte — žepe za stisko lastnih soplemenjakov. Tako se je klaverno in desperatno završila ta izzivalna slavnost, ta slavnost sovraštva! „Südmarkovci“ so bili na slovenjegraškem pogorišču — pogorelci! Ker pa že govorimo o tem fiasku spodnještajarskih nemškutarjev, naj zabeležimo še drugega sličnega, ki je sledil prvemu za petami. Dne 8. t. m. je slavil „Turnverein“ v Ptujju štiridesetletnico svoje ustanovitve. Vzlic vsem pozivom je bilo po vsem mestu razobešenih le 16 zastav in med temi je bilo le 6 velikonemških. Na javni telovadbi je bilo gledajoče občinstvo sestavljeno iz kakih 100 poslov in otrok poleg istotoliko — hrvatskih pijonirjev. Kako „lušno“ je bilo na tej slavnosti, govori najrazločneje dejstvo, da so se gostje — bilo jih je kakih 15 — odpeljali zopet že popoludne. Tako klaverno se ni vršila še nobena slavnost v Ptujju. Naravno je to propadanje. Nemštvo na spodnjem Štajarskem ne dobiva življenskega soka iz tal, ampak je hranijo umetno od drugod.

Okolu sveta.

Deželni zbori. Izšel je cesarski patent, ki sklicuje deželne zборе in sicer: deželni zbor solnograški, predarški in bukovinski na dan 10. sept., dalje koroški, nižjeavstrijski in šlezjski, na dan 14. septem., gorenjeavstrijski na dan 17. septembra, deželni zbor štajarski in deželni zbor moravski na dan 11. septembra; deželni zbor kranjski na dan 22. septembra, deželni zbor tirolski in češki na dan 29. sept. Ni izključeno, da doživimo v mnogih deželnih zborih naredbe o vojaških tretjeletnikih ostro obstrukcijo. Zanimiv je vsekakor sklep občinskega zastopa v Radgoni, ki svetuje nemškemu poslancem, ako vlada noče sklicati tudi državnega zbora, da se nemški poslanci naj ne udeležijo zasedanj štajarskega deželnega zbora.

Vojaške zadeve. Določba, s katero so prizadeti vojaki, nahajajoči se v četah skupne armade in vsled katere bodo morali oni ostati v stalni vojaški službi četudi končajo s 30. sept. t. l. svoje triletno službovanje, se prav nič ne dotika deželnih brambovcov. Deželna bramba je namreč za to državno polovico posebna stvar, kakor so posebna stvar za Ogrce honvedi. Kakor razpolagajo Ogrci po svoji volji glede honvedov, tako razpolaga tudi naš drž. zbor po svoji volji glede domobrancev. Tedaj kontingentni zakon glede domobrantskih novincev, je bil v našem drž. zboru sprejet in dobil je tudi Najvišje potrjenje ter postal popolnoma ugoden za izvršbo. Zato pa so poklicani s 5. okt. t. l. vsi domobrantski novinci v vojaško službo, kakor bodo tudi koncem septembra izpuščeni iz nje vsi oni domobranci, ki končajo s 30. septembrom svojo službo. Seve, da je to zopet jako čudno, ako se pomisli, da bi se moralo s honvedmi istotako postopati, kakor se postopa z našimi domobranci. Kar se pa tiče vojaških novincev, ki so bili to leto vzeti v vojake in so prideleni skupni armadi, in bi imeli nastopiti v oktobru svojo vojaško službo, dobila so vsa politična oblastva nalog, da naznanijo prebivalstvu z javnimi oglasi, da se letošnjih novincev v mesecu oktobru ne po-

kliče v vojaško službo kakor je bila do sedaj vsako leto navada. Novinci pa, ki bi hoteli proste volje nastopiti vojaško službo je to dovoljeno. Pa ne samo to. Izpustilo bi se tudi namreč iz vojaške službe toliko vojakov, ki dokončajo dne 30. sept. svojo triletno službo, kolikor novincev bi prostovoljno nastopilo vojaško službo.

Zjedinjena Slovenija. Avstro-ogrsko država je razdeljena v dve državni polovici, v avstrijsko in ogrsko. Vsaka državna polovica ima svojo ustavo. Z besedo ustava imenujemo vsa tista cesarska pisma in vse tiste državne osnovne postave, ki nam povejo, kako je postavodajalna oblast razširjena med cesarjem in med ljudstvom. Razdelitev naše države se je izvršila leta 1867 pod ministrom Beustom in sicer zaradi tega, da bi v Avstriji mogli vladati Nemci nad Slovani, na Ogrskem pa Madžari. Ako bi ostala država nerazdeljena, bili bi Slovani nepremagljivi, zato pa se je morala država deliti. Obema državnima polovicama pa je še ostalo skupno: oseba vladarjeva, skupna vojska in vojna mornarica ter politično in kupčijsko zastopstvo nasproti drugim vnanjim državam. Vse kar še imamo skupnega, razven osebe vladarjeve, pa hočejo sedaj Ogrci odpraviti. In tudi Nemci v Avstriji se ogrskim zahtevam ne upirajo močno. Mi stojimo torej pred spremembo sedanje ustave.

Slovenci moramo stati na straži za svojo domovino. Ako se ustava spremeni, mora se ta sprememba izvršiti tako, da bo vsem narodom v korist. In nam Slovincem bo le taka sprememba v korist, ki bo nas vse Slovane zjedini v jedno skupno celoto. Mi Slovenci zahtevamo, ako se ustanova spremeni, ustvaritev Zjedinjene Slovenije. V pre mnogih kronovinah smo Slovenci nasproti drugim narodnostim v manjšini. Tako na Štajerskem in Koroškem nasproti Nemcem, In nemška večina zatira naš slovenski jezik, zanemarja slovenske kraje ter zapostavlja v vseh javnih službah slovenske osebe. Vsled tega se moramo vedno in vedno bojevati Slovenci za svoj obstanek! Kako lepo bi bilo, če bi v naše dežele zasijalo enkrat solnce svetega miru! Kako lepo bi bilo v naši prekrasni domovini, ako bi se nam ne trebalo več braniti proti nemški pohlepnosti. Slovenski narod bi se lahko prosto razvijal, lahko bi delal samo za svoj prosvetni in gospodarski napredek! To pa se mora zgoditi le, ako smo Slovenci sami med seboj, ako nam dajo združeno Slovenijo. Ne spimo, kajti v naši državi se pripravljajo veliki preobrati!

Burna zasedanja deželnih zborov prerokujejo razni listi, ki povdarjajo, da si vlada s tem, da ne skliče državnega zbora, pač pa deželne zборе, ne pomaga iz zadrege. Ogorčenje radi pridržanja vojaških tretjeletnikov se bo pokazalo v deželnih zborih, ki bodo hoteli govoriti tudi o drugih vprašanjih, ki so na dnevnem redu: o dualizmu, o vojaški predlogi in razširjenju volivne pravice. Dr. pl. Körber je hotel prepričati burne razprave v državnem zboru, a sedaj jih bo moral slišati v raznih deželnih zborih.

Kriza na Ogrskem. Cesar se je iz Pešte vrnil na Dunaj, ne da bi bila kriza vsaj začasno rešena. Niti Lukacs niti Szell ni hotel prevzeti naloge, da sestavi novo vlado. Ostali ogrski državniki pa zahtevajo prevelike koncesije. Ogrska je brez vojaških novincev, brez proračuna, davki zaostajajo, vlada pa nima § 14., da bi se vzdrževala nad vodo. Torej zmešnjava nad zmešnjavo. Nihče danes ne ve, kako in kedar se kriza konča, ker tudi v liberalni vladni stranki niso edini. Cesar se 12. septembra odpelje k vojaškim vajam v Galicijo. To kaže, da so strune jako napete in da se krona ne uda pretiranim madjarskim zahtevam. Gotovo pa je, da bode vladar tudi med tem časom nadaljeval posvetovanja.

Svarilo. G. Fr. Sakser nam piše iz Nov. Yorka: Zvedel sem, da namerava naselniški urad strogo postopati proti izseljencem s Kranjskega. Povod temu je, ker je neka tvrdka na Dunaju skozi več let pošiljala direktno in indirektno Slovence in Hrvate, ki znajo delati doge. Vsi ti so iz čabarske okolice. Nekaj teh so uradniki v gozdu zasačili in zvedeli, da jih je poslal trgovec z dogami K. Sedaj so dognali, da jih pride

sem vsako leto po več sto s kontraktom. Zato naj pazijo rojaki iz čabarske okolice, ki hodijo doge delat, da jih ne pošljejo nazaj, in se obvarujejo škode. Zvedel sem tudi od komisarja, da neki bivši gostilničar v South Chicagi, sedaj bivajoč v litijskem okraju, pošilja sem ljudi. Naselniški urad bode posebno pazil na izseljence iz litijskega okraja. Zato naj so ljudje previdni. Bolehni ljudje, posebno na očesih, kateri nimajo v Ameriki sorodnikov, malo denarja ali nobenega cilja, ki so nad 40 let stari, naj ne hodijo v Ameriko, najmanj pa ženske same. Dovoljeno pa je iti ženi k možu, sinovom in kćerkam k očetu, bratu in sestri k bratu, sploh k bližnjim sorodnikom. Na slabi poti pa je, ako se kdo misli tu naseliti z neresničnimi izpovedbami. Naseljivanje hočejo omejiti, s časom prepričati. Torej pozor, da se ljudje obvarujejo škode. To naj merodajni faktorji pojasnijo ljudstvu, slov. listi pa ponatisnejo to svarilo.

Dogodki na Balkanu. Položaj v Evropejski Turčiji mora biti že silno kritičen, ko je bila vlada primorana pozvati pod orožje vse črnovojne od 32 do 40 leta. Tozadevni cesarski iradé bil je namreč izdan dne 6. t. m. — Iz Plovdiva poročajo, da je popolnoma izmišljena vest o Sarafovi smrti, katero vest je te dni raztrosila Turčija. Pač pa je Sarafov odšel iz bitoljskega v drinopoljski vilajet, kjer organizira ustajo na črnomoški obali. Za ustaše bi bilo namreč velikanske važnosti, ako bi v svoje roke dobili črnogorsko obal, ker bi potem mnogo lažje uvažali orožje, streljivo in druge potrebščine iz ruskih pristanišč v Macedonijo. Iz Carigrada se poroča, da so turške čete dobile ukaz prekoračiti bolgarsko mejo, da jim bo tako mogoče priti ustašem v drinopoljskem vilajetu za hrbet. Nadaljuje se preiskava radi eksplozije dinamita na parniku „Vaskapu“ in vedno bolj prihaja na površje prepričanje, da je bila eksplozija posledica arentata. Radi te eksplozije sklenile so nekatere parobrodne družbe, na čelu jim grške in romunske, bojkotirati vsa bolgarska pristanišča.

Sestri papeža Pija X. sti dne 8. t. m. odpotovali iz Benetek v Rim. Na kolodvoru sti hoteli ženi kupiti vozna listka III. razreda. Ali po odrebi prefektore so jima dali na razpolago salonski voz, v katerem so se odpeljale v obiske k bratu, povzdignem na stolico sv. Očeta.

Shod drž. in dež. posl. čeških. Pretekli petek zvečer je bilo v Pragi posvetovanje vseh mladočeških državnih in deželnih poslancev. Pri ti priliki je imel dr. Pacak, načelnik mladočeškega kluba, velik političen govor o položaju, zlasti z ozirom na dogodke v Ogrski. Temelji centralizma in dualizma, je rekel govornik, pokajo v svojem ogrodju. Prišel je odločilen čas, da se spremeni po federalističnem in avtonomičnem načelu državna oblika, katera je zagotavljala prevlado Nemcem v tej, Madjarom v oni državni polovici. Nastopila je za državo usodepolna kriza; povzročile pa so jo one stranke same, ki so preje ustvarili dualistično državno obliko. Država se boče morala preustrojiti po principu popolne narodne enakopravnosti. Ogrska stremi po popolni samostojnosti in so njene nacionalne zahteve v vojski samo pretveza v to. Navzlic temu se morajo te težnje spremljati s simpatijami, ker stremijo za tem, da se izvojujejo upravičene jezikovne pravice. Tudi na Avstrijskem se mora izvesti zakonito zajamčena enakopravnost v civilnem, kakor vojaškem življenju. Zato bi bilo neumestno, da bi podpisali Nemce v boju proti madjarskim zahtevam; nastopiti pa je treba takisto proti enstranskim ogrskim postulatam. Prešedši na avstrijske politične odnošaje, je nadaljeval dr. Pacak: Ne dolgo tega se je še obče smatralo, da je češko-nemška sprava mogoča. Razmere so sedaj pokazale baš nasprotno. Dokler se bo ravnalo po principu, da se nobena čeških kulturnih zahtev ne izpolni brez dovoljenja s strani Nemcev, je vsaka sprava nemogoča. To pa je zakrivil v prvi vrsti dr. Körber, ki se ravna po temu principu. Čehi so od vlade zahtevali izpolnitev najmanjših postulatov: notranji uradni jezik, vseučilišče v Brnu in odpravo Kindingerjevih naredb. Vlada je raje onemogočila parlament, nego da bi jih izpolnila. V zadnjem času je prevladala

